

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Prima Pars.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

PRIMA PARS.

CAPVT I.

De notis & lignis Ecclesiæ; ostenditur Romanam Ecclesiã veram esse & unicam in terris Ecclesiã.

CHRISTUS ex tota hominum multitudine, gratia sua & misericordia, quosdam sibi selegit, eoque certis legibus inter se constringens Societatem, seu Rempubliã quandam instituit, quam Ecclesiã nomine appellari voluit, eaque illa est, quam nos unam, & non plures agnoscimus, quæ definitur, *Cæus hominum ejusdem Christiana Fidei professione, & eorundem Sacramentorum communione colligatus, sub regimine legitimum Pastorum, ac præcipue unius Christi in terris Vicarij Romani Pontificis.* Et hæc sunt quæ absolute requiruntur, ut aliquis sit de Ecclesiã. Est enim, inquit Augustinus (in *Breviculo collationis col. 3.*) corpus vivum ex anima & corpore constans: anima sunt virtutes internæ, Fides, Spes, Charitas, &c. Corpus externa fidei professio, & Sacramentorum communicatio, &c. Unde quidam sunt & de anima & de corpore Ecclesiæ, ac proinde uniti Christo Capiti interius, & exterius, quæ membra viva dici possunt, quamvis aliqui magis, aliqui minus, aliqui etiam solum vitæ motum habentes, quasi sensum, sed non motum, ut qui solum fidem habent: alii de anima & non de corpore, quales sunt Catechumeni & excommunicati, si fidem habeant & charitatem. Alii demum de corpore, & non de anima, qui nullam habent scilicet virtutem internam, sed tantum exterius communicant nobiscum in iisdem Sacramentis.

Est autem hæc Ecclesiã visibilis, quæ oblatent Heretici, hi enim cum non possint suorum dogmatum aut Ecclesiæ successorem non interruptam ab Apostolis ostendere, eo confugiunt, ut dicant Christum invisibilem instituisse Ecclesiã, in qua soli sunt boni, quorum cum pietas lateat, ignorari, quinam ad Ecclesiã pertineant. Sed huic sententiæ scriptura sacra, & ratio ipsa adversatur.

Primo quia ubicunque in scripturis invenitur Num. 20. nomen Ecclesiæ (ut Numer. 20. *Cur eduxisti Ecclesiã meam in solitudinem?* 3. Regum 8. *Convertitque Rex faciem suam, & benedixit omni Ecclesiã Israel.* Matth. 16. *Super hanc petram aedificabo Ecclesiã meam.* 18. *dic Ecclesiã.*) semper significatur congregatio visibilis.

Secundo, ubi non nominatur quidem Ecclesiã, sed tamen describitur, visibilis adhuc designatur, Psal. 118. *In sole posuit tabernaculum suum, id est, juxta August. in manifesto posuit Ecclesiã suam, ita ut sicut nequit sol omnino latere, ita nec Ecclesiã.* Isa. 2. & Mich. 4. comparatur Ecclesiã monti magno & conspicuo secundum Hieron. & August. Matth. 5. *Civitas supra montem positã, juxta August.*

Tertio, ex ipso ortu, & progressu Ecclesiæ. In veteri testamento adeo visibilis erat, ut in ipsa carne Judæi portarent visibile circumcissionis signum: In novo fuit in principio tota in Christo, & Discipulis ejus, qui adeo visibiles erant, ut su-

per eos visibiliter descenderit Spiritus sanctus. Deinde additi sunt illis una die ad tria millia per fidei confessionem, & baptismum, ac deinceps illi omnes & soli habiti sunt de Ecclesiã Christi, qui ad illos primos se adjunxerunt per baptismum, & Fidei confessionem, & inde non exierunt per hæreses, aut schismata aut excommunicationem.

Quarto, Ecclesiã est societas hominum; sociari autem homines nequeunt, nisi se agnoscant & copulentur, externis & visibilibus signis, ut ait August. 19. *contra Faustum 1. Cap.*

Quinto, tenemur sub periculo damnationis nos adungere Ecclesiæ veræ, capiti obedire, & cæteris communicare membris, ut patet ex Cypriano, Hieronymo & Augustino. At hoc fieri nequit, si Ecclesiã est invisibilis. Huic Ecclesiæ sive Reipub. Christianæ DEUS eximia quædam privilegia concessit, qualia extra hanc Congregationem inveniri non possunt.

Primum est, in Ecclesiã sola, esse notitiam DEI, divinarumque rerum nullo errore permixtam intelligentiam, eamque ita esse certam ob Christi Spiritus informationem, ut error in fide apud illam esse nequeat. Est enim Ecclesiã (ut Paulus docet 1. ad Timoth. 3.) *firmamentum & columna veritatis.* Præterea vera Ecclesiã gubernatur à Christo ut à Sponso, & à Spiritu sancto ut ab anima. Ergo si errat Ecclesiã in dogmatibus fidei, & morum, error Christo & Spiritui sancto tribui deberet. Etsi enim sponsus non teneatur à sponsa remove omnem ignorantiam, tenetur tamen, si potest, omnem errorem, ex quo malum oriatur magnum, & magnum esset malum Ecclesiã falsa fide colere DEUM. Tertio Ecclesiã est sancta, ista autem sanctitas in professione dogmatum consistit & proinde Ecclesiã nihil poterit docere nisi verum.

Secundum privilegium est, hanc Ecclesiã visibilem (quæ columna est veritatis, & adversus quam portæ inferi non prævalebunt,) perpetuo duraturam: quod manifestè Christus promisit Matth. cap. ult. *Ecco ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Cumque Apostoli, quibus hoc dixit non essent permansuri, sine dubio ad eorum successores ista se extendunt. Deinde Psal. 47. dicitur de Ecclesiã visibili, *DEUS fundavit eam in æternum,* juxta August. Et Isaia 61. *Fecit seminum, & sicutur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes qui viderint eos cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.*

Tertio *arva, ager, convivium, ovile* significant in Evangelio Ecclesiã visibilem. At eadem parabola docent eandem permanuram usque ad diem Judicii, Matth. 3. *Ipse mutabit arvam suam, & triticum congregabit in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili, quod non fiet ante diem Judicii. Item: Sinite utraque crescere usque ad messem, messis autem contumatio sæculi est.*

Quarto, regnum Christi est vera Ecclesiã. Non dicitur autem regnum aliquot homines separati ab invicem, & occulti, qui se non noverunt: sed multitudo hominum congregatorum, qui se invicem agnoscant: At regni Christi non erit finis Luc. 1. *Daniel 2. Psal. 88.*

Tertium

Tertium privilegium ad prædicta consequitur, in sola Ecclesia esse verum DEI cultum, sinceram Sacramentorum administrationem, sanctas Deoque acceptas caeremonias.

Quartum est, Christum sanctissimæ passionis, laborumque suorum merita in sola Ecclesia reposituisse, quorum illi tantum participes efficerentur, qui se ad Ecclesiæ conjunctionem recipere. In hac ergo Ecclesia sola accipitur peccatorum remissio, gratia DEI, Justificatio, sanctificatio: soli Ecclesiæ filii bonis operibus merentur apud DEUM, vel augmentum Justitiæ, vel æternam vitam: soli sunt grati & accepti DEO, amici, & filii DEI, soli communionem habent cum Sanctis, Sacramentorumque meritis, soli ornati sunt veris seu Christianis virtutibus: soli promissionem habent certamque expectationem vitæ æternæ.

Magna utique privilegia & verissima Ecclesiæ: nam extra Ecclesiam nihil horum reperitur; nulla virtus Christiana, nulla operatio DEO accepta, nullum meritum, nulla spes Salutis: hæc quidem fortassis non ægrè admodum nobis assentientur Hæretici. Tota porro difficultas in eo est, penes quos inveniatur Ecclesia ista, dum singuli ad suas congregationes eam pertrahunt: cujus litis evidenter dirimendæ gratia, Christus Salvator pro sua in humanum genus charitate, aliqua certa indicia, & signa, notatque reliquit, quibus hæc sua Respublica ab aliis cæteris dignoscatur: ne si quis ab infidelibus ad Ecclesiam se conferre velit, dubius hæreat, quam ex tanta congregationum diversitate potissimum amplecti debeat, quarum quælibet se nomine Ecclesiæ tot privilegia instruat jactat. Rerum autem, quæ inquiruntur notæ ejusmodi esse debent, quæ & clariore rebus ipsis sint, & à communi consuetudine non alienæ.

Quocirca qui eo penes se esse veram Christi Ecclesiam contendunt, quod se Verbam DEI sincere interpretari, & Sacramenta pure administrare afferant; non facis id aperte demonstrant; cum istud non minus in dubium vocetur, & omnibus sit occultum, atque illud quod quærebatur. Cum enim, ut diximus, hæc sint Ecclesiæ privilegia & proprietates, quicunque ad suam cæteram Ecclesiæ nomen transfert, is utique proprietates ejus omnes se habere dicet: & qui de numero Gèntium veram Ecclesiam quæret, nihil certi inveniet, quando omnes audit de sincera verbi divini prædicatione, & Sacramentorum administratione gloriari, alioque à se mendacium arguere. Nam Lutherani hæc penes se esse docent, non apud Calvinistas, Anabaptistas, &c. Contra Calvinistæ apud se solos, non apud alios ea reperiri volunt, atque ita de cæteris.

Quare tractationem de notis Ecclesiæ utilissimam esse, ex eo maxime constat, quod per eas dignoscatur vera Ecclesia, in qua sola est salus: in quibus assignandis placuit sequi doctiss. Cardinalem Bellarminum, adducendo Ecclesiæ notas ab ipso, (brevius tamen) recensitas, addendoque alias non parum utiles.

C A P V T II.

Prima, & vera NOTA Ecclesiæ, ipsum nomen CATHOLICVM.

ANtequam veras Ecclesiæ notas aggrediamur, breviter ab hæreticis excogitatas, oportebit resellere.

Lutherus septem notas proponit: Primo, ve-

ram & incorruptam Evængelii prædicationem. Secundo, legitimam Baptismi administrationem. Tertio, legitimum Eucharistiæ usum. Quarto, legitimum usum clavium. Quinto, legitimam ministrorum electionem, qui doceant, & Sacramenta ministrent. Sexto, orationem publicam, & psalmodiam, ac Catechismum lingua vernacula. Septimo, mysterium Crucis, id est, tribulationis, intus nimirum mæstiriam, pusillanimitatem, terrores; & exterius, videlicet pauperitatem, contemptum pro hæreticis haberi.

Confessio Augustana, & Calvinus duas tantum proponunt, scilicet prædicationem sinceram verbi DEI, & sincerum usum Sacramentorum, quæ revocari possunt ad quinque primas Lutheri.

Centuriatores duas addunt, nimirum constantiam in fidei confessione, & obedientiam erga ministros verbi, quatenus verbum administrant; sed comprehenduntur hæc duæ in quinta & septima Lutheri.

Resellitur prima Lutheri; primo quia notæ, quibus aliquid dignoscatur, debent illi esse propria, & secundum rem, & secundum communem opinionem, ut patet; sed nulla est secta, quæ se non asserat habere puram Evængelii prædicationem. Quomodo ergo per hujusmodi prædicationem poterit cognosci, quæ sit inter omnes sectas vera Ecclesia? Secundo notæ debent esse notiores rebus suis notæ. At notior est Ecclesiæ prædicatione verbi: non enim aliunde scimus quæ sit vera prædicatione verbi, quam per Ecclesiam, ut docent Irenæus & Tertullianus. Deinde ita volunt adversari prædicationem verbi esse notam Ecclesiæ, ut simul veint requiri ejus receptionem, id est, credatur. At nobis ignoti sunt, qui verè Evængelio credunt.

Deinde 2. 3. 4 & 5. iisdem resellitur argumentis, quibus prima: deinde Ecclesia Corinthiorum tempore Pauli, & Africana tempore Cypriani vera erat Ecclesia, & tamen illi circa usum Eucharistiæ, hi vero Baptismi, non mediocriter errabant.

Sexta, si loquatur de interna invocatione, cum hæc sit invisibilis, non erit nota; sed neque de externa, cum sit communissima: nam omnes sectarii hujus temporis dicunt orationem dominicam, & canunt psalmos lingua vernacula.

Septima resellitur, quia internæ tribulationes sunt invisibiles: adde pusillanimitatem esse vitium: & regnum Dei esse gaudium in Spiritu sancto. Externæ non sunt perpetuæ, nam in principio & fine Ecclesia passa est magnas angustias, at in medio florentissima exiit.

Prima Centuriatorum impugnatur, primo, quia non nisi ex Ecclesia vera constat, quæ sit vera fidei confessio. Secundo, multæ sunt sectæ, quæ de suis martyribus gloriantur, ut Montanistarum, Massilianorum, Donatistarum, Anabaptistarum, & nostra Ecclesia Catholica etiam innumerabiles habet Martyres. Lutherana vero suæ confessionis paucissimos: Quomodo ergo per id dignoscatur Ecclesia vera?

Quare his notis rejectis ad primam Ecclesiæ notam stabilendam accedamus, quam diximus esse nomen *Catholicum*, pro qua stabilenda observandum est primum, aliud esse evidentet verum, aliud evidentet credibile: illud est, quod in se, vel in suis principiis, videtur; hoc quod neutrò videtur modo, habet tamen tot & tam gravia testimonia, ut quilibet vir sapiens id merito credere debeat.

Secundo, nos non velle Ecclesiæ notas quas afferi-

afferimus facere simpliciter ac omnibus evidentiam veritatis: alioqui nulli inveniuntur illas negantes, facere tamen evidentiam credibilitatis, iuxta illud Psal. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.*

Tertio, recipientibus Scripturas divinas, historias, & PP. facere evidentiam veritatis: hoc enim est evidenter verum, quod evidenter deducitur ex principiis certis.

Etiā autem veræ notæ Ecclesiæ variæ à variis numerentur, XV. nos producemus, quæ facile ad illa quatuor Symboli, *unam, sanctam, Catholicam, & Apostolicam* revocari poterunt.

Prima est ipsum nomen Catholicæ Ecclesiæ, & Christianorum, (hoc enim est notissimum, ut patet) item & propriissimum veræ Ecclesiæ, sicut docent PP. August. lib. contra Epistolam fundamenti c. 4. Cyrillus Catech. 18. *Si veneris in aliquam urbem, non petas, ubi sit Ecclesia, vel domus DEI, nam etiam heretici dicunt se habere domum DEI, & Ecclesiam; sed petas, ubi sit Ecclesia Catholica; id enim nomen proprium est hujus sanctæ Ecclesiæ matris omnium nostrum.*

Pacianus in Epist. ad Sympronianum, quæ est de nomine Catholico, *Certe non est ab homine mutatum, quod per sæcula tanta non cecidit: Catholicum istud nescit Marcionem, nec Apellem, nec Montanum sonat, nec Hereticos sumit auctores.*

Justinus docet sectas pravas denominari ab Hæresiarchis. At, ut inquit Achanasius Serm. 2. contra Arianos, *nunquam populus (scilicet DEI) ab Episcopis suis, sed à Domino, in quem creditum fuit, nomen accepit. Certe à beatis Apostolis præceptoribus nostris appellationes adepti non sumus, sed à Christo Christiani sumus & nuncupamur. Illi vero, qui aliunde originem suæ fidei deducunt, merito auctorum suorum cognomen à præ se ferunt, &c.*

Chrysostrabus hom. 33. in acta Apostolorum. *Illi habent, inquit, quosdam à quibus appellantur; prout enim & hæresiarcha nomen, ita & secta vocatur; nobis autem nullus vir nomen dedit, sed ipsa fides. Hieron. contra Luciferianos in fine: scilicet audietis eos, qui dicuntur Christiani, non à Domino sed à Christo, sed à quocunque alio nuncupari, Marcionitas, Valentinianus; scito Ecclesiam non Christi, sed Antichristi esse Synagogam.*

Obijciunt nos vocari Papiſtas & Romanenses, sed hæc quamvis sint honorabilia nomina, à quibusnam taliter nuncupamur, nisi à solis Lutheranis & Calvinistis? non enim ita in Asia, in Africa, Indiis, Græcia, Italia, Hispania, &c.

C A P V T III.

NOTA Secunda, ANTIQVITAS.

Antiquitatem esse Ecclesiæ notam patet, quod sine dubio Ecclesiæ antiquior manifestè sit vera: sicut enim dicitur *Catholica*, quia omni tempore fuit, ita & *Apostolica*, quia ab Apostolis fundata: & proinde *antiquissima*. Nostram autem esse antiquiorem omnibus hæreticorum sectis facile probatur: Nam est illa ipsa quam instituit Christus: siquidem in omni mutatione insigni Religionis semper ista sex demonstrari possunt. Primo Author ejus. Secundo dogma aliquod novum. Tertio tempus, quo caput. Quarto locus, ubi caput. Quinto, quis eam oppugnavit. Sexto, exiguus aliquis cæteris, unde paulatim aliis accedentibus creverit. Jam vero, nos illa omnia,

de singulis hæreticorum sectis facillimè demonstramus; nihil autem horum adversarii unquam de nostra Ecclesia post Apostolica tempora demonstrare potuerunt. Nusquam enim nobis obijcerunt authoritatem nostræ sectæ, aut ab aliquo particulari homine nos appellaverunt; non solum nusquam ostenderunt originem post Christum dogmatis nostri, sed Centuriatores in singulis Centuriis annotant, qui auctores defenderint nostra dogmata, nec originem inveniunt nisi Apostolorum tempore. Nam Justinum & Irenæum inter eos nominant, quos constat vicinos Apostolorum temporibus; numquam potuerunt ostendere tempus certum nostræ defectionis ab Ecclesia, & quo loco cepit. Nam post quinquagesimum annum, quo doctissime dicuntur incepisse, floruit *Gregorius Magnus*, cum quo totus orbis Christianus communicavit, non habent: proferunt quidam Concil. Constantinopol. sub Copronymo, sed illud illegitimum & impium fuisse constat. Nec enim aut per se, aut per Legatos affuit summus Pontifex, nec tres præcipui Patriarchæ Alexand. Antiochen. & Hierosol. & nusquam fuit numeratum inter legitima, ut probat Bellarm. lib. 2. de Concil. ca. 8.

Deinde non damnavit novum dogma, sed antiquum de imaginibus (cultu latræ) honorandis. Multo autem plures adhærisse Romano Pontifici semper, quam quibuscunque sectis, satis constat ex Epistolis Summorum Pontificum, ad diversas orbis partes, & ex Historiis.

Hoc argumento ab antiquitate usi sunt Tertull. de præscript. *Qui estis vos, inquit, unde, & quando venistis? ubi tam diu latuistis? Optatus libro 2. contra Parmen. Vestra Cathedra originem ostendite: qui vultis vobis sanctam Ecclesiam vendicare.* Hilarius 6. de Trinitate ante medium, Hieron. Epistola ad Pammachium & Oceanum, *Quisquis es assertor novorum dogmatum, quæso te, ut pareas Romanis auribus, parcas fidei, quæ Apostolico ore laudata est. Cur post quadringentos annos docere nos niteris, quod ante nescivimus? Usque in hanc diem sine vestra ista doctrina Christianus mundus est. August. lib. contra Epist. fundamenti cap. 4. ponit antiquitatem inter Ecclesiæ notas.*

Quod autem dicant hæretici, suam Ecclesiam non esse novam, sed illam ipsam quam fundavit Christus, quæ per multa sæcula non apparuit, sed nunc repente visa est, convellitur, primo, argumento D. Augustini contra Donatistas lib. 3. de baptis. c. 2. Nam aut ista Ecclesia, quæ nunc apparuit, ante perierat, & nunc resurrexit; aut solum latuerat, & nunc extulit caput. Non primum, quia quomodo potuisset renasci, si mater ejus perierat? deinde promissiones Christi pro Ecclesia sua contrarium docent. Non secundum, quia vel ipsa Ecclesia latens profitebatur suam fidem, vel non: si prius, ergo non latebat: si posterius, ergo non erat vera Ecclesia: quia iuxta adversarios est nota Ecclesiæ fidei confessio. Secundo, fuisset Ecclesia Christi miserabilior omni secta impia, nam nulla fuit hæretica, quæ non sua habuit templa, & ritus apparentes. Judæi etiam post Christum semper aliquas habuerunt Synagogas, nec usquam coacti generaliter Deos alienos adorare. At Ecclesia per mille annos, ne quidem angulum terræ habuisset, quo suam exerceret Religionem, & coacta servisset diis alienis.

NOTA tertia, Duratio diuturna
nunquam interrupta.

Ecclēsia dicitur Danielis 9. cap. *Regnum, quod in aeternum non dissipabitur: at haeretici ultra non proficiunt*, inquit Paulus 2. *Timoth. 3* & Schismatici semper initio fervent, teste Cypriano *lib. 4. Epist. 2.* sed incrementa habere non possunt. Ecclesia autem nostra duravit ab initio mundi; vel si de statu novi testamenti loquamur, à Christo usque huc oppugnantibus Judaeis, Paganis, Haereticis, ex quorum persecutionibus crevit, & elevata est: Regna vero temporalia suēe destructa: sicut aquae diluvii obruebant facile Regum palatia, Arcam vero Noe magis ac magis attollebant. Nam si nostra Ecclesia non est illa antiqua Christi, ergo perit omnino aliquando vera Ecclesia. Siquidem ante Lutherum, erant solum in mundo haec sectae, Paganismus, Judaismus, Mahometismus, Graecismus, Nestorianismus, Hussitarum haeresis, & Romana Ecclesia, fatentur adversarii nullam harum (praeter Romanam) fuisse veram Ecclesiam; ergo Romana erat vera Ecclesia. At Lutherani vix nati arefcere ceperunt.

Capit enim Regnum Lutheri Anno 1517. Surrexit autem Zwinglius 1525. Post duos alios annos Anabaptistae, qui majorem Lutheranorum partem ad se traxerunt. Qui vero Lutherani manserunt, ad eodē mutarunt doctrinam Lutheri, ut vix jam inveniantur puri Lutherani. Zwinglius non diu regnavit, nam Anno 1538. surrexit Calvinus, qui ita brevi invaluit, ut vix pauca quaedam oppida Helvetiorum Zwinglianis reliquerit: ipsi quoque Calvinistae per Libertos in Gallia, Patritianos in Anglia, Trinitarios in Polonia, & Samofatenos in Transylvania quotidie magis minuuntur.

Ergone dubitabimus (inquit D. Augustin. lib. de utilitate credendi c. 17.) nec in illius Ecclesia sedere gremio, quae ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum frustra haeretici circumlatrantibus, culmen auctoritatis obtinuit?

Brevem apertamque animi mei sententiam proferam, in illa Ecclesia permanendum, quae ab Apostolis fundata, usque ad diem hanc durat, ait Hieron. in extremo dialog. advers. Luciferianos.

NOTA quarta, Amplitudo seu multitudo, & varietas Credentium.

In qua haec consideranda sunt. Primò, veram Catholicamque Ecclesiam debere amplecti non solum omnia tempora, verum etiam omnia loca & hominum genera. Secundò, Non requiri, ut sic Catholica Ecclesia in omnibus hominibus totius mundi, sed tantum, ut innotescat omnibus Provinciis, ac in omnibus fructificet. Tertio, Non requiri ut hoc fiat simul, sed sufficere fieri successivè. Quarto, Nihilominus debere Ecclesiam nunc fuisse, vel esse in majori orbis parte: Ecclesia enim omnium consensus jam sensit: si ergo in adolescentia sua non crevit, quomodo in senectute creset? Jam vero nostram Ecclesiam hanc habere amplitudinem probatur: Tempore Apostolorum fructificare cepit, in toto mundo, teste Paulo, ad *Coloss. primo.*

Tempore Irenaei, erat per universas Provincias tunc cognitae sparsa. Idem testantur de suo tempore Tertullianus, Cyprianus, Athanas. Chrysost. August. Gregor. Bernard. Denique nostro tem-

pore habet Ecclesia Romana Catholicos in Hispania, Gallia, Italia, Germania, Anglia, Polonia, Bohemia, Hungaria, Graecia, Syria, Aethiopia, Aegypto; & ad Orientem, sine adjunctione haereticorum in Indis, ad Occidentem in America, ad meridiem in Basilia, ad Septentrionem in Japonia. At secta Mahumeti, cum Haeribus Nestorii, & Euychetis, quae adhuc in Oriente vigent, nunquam transierunt ad Occidentem, Lutheranorum vero nusquam Asiam, Africam, Aegyptum viderunt. Itaque palchi è August. ait Ecclesiam esse ubique, haerem ubique; sed Ecclesiam ubique eandem, haerem vero diversissimam, ita ut raro inveniatur Civitas, quae ab una aliqua secta possideatur tota. Sunt enim haereses veluti sementa praecitata, quae manent, ubi cadunt, dum praeciduntur. Ecclesia vero sicut vitis viva, quae palmites suos ubique extendit. Nec sperare debent haeretici sectam suam aliquando totum orbem occupaturam, non enim nunc Ecclesia debet incipere crescere, cum jam senuerit.

NOTA quinta, Successio Episcoporum in Romana Ecclesia, ab Apostolis deducta usque ad nos.

Primò, quia Ecclesia hac ratione dicitur *Apostolica*. Secundò, quia hoc signo, ut evidētissimo, uti sunt omnes veteres, ad veram Ecclesiam ostendendam. Tertio, *Quia Ecclesia non est (inquit Hieronymus contra Lucifer.) quae non habet Sacerdotes: cum doceat Apostolus futuros Pastores in Ecclesia usque ad diem Judaei.*

Illi autem soli semper habiti sunt Episcopi veri, qui legitime ab Apostolis descendisse demonstrantur, nimirum per successionem, & ordinationem. Dominus enim solum duodecim Apostolos elegit Episcopos & Sacerdotes, eisque commisit omnem auctoritatem pacendi & regendi Ecclesiam: non ergo erunt veri Episcopi, nisi qui auctoritatem ab Apostolis receperunt: ad successionem vero requiritur, ut is qui verus Episcopus haberi cupit, alicui succedat Apostolo, vel alicui Episcopo factò ab aliquo Apostolo. Nec enim novorum Episcoporum institutio pertinere potest ad ullum, qui definitam habet regionem, quales sunt Episcopi particulares, sed cui proprie incumbit Ecclesiam propagare. Ad ordinationem verò ut ordinetur Episcopus à tribus Episcopis, qui & ipsi sint ab aliis ordinati, & illi ab aliis, donec ad Apostolos veniantur.

Quia tamen veteres haeretici consueverunt ut plurimum Ecclesiam imitari in Episcoporum ordinatione, ideo Patres non reprehenderunt in his, nisi defectum successionis. Nos ergo ostendimus in Sede Apostolica, id est Romana, continuam à Petro successionem, etsi defecerint aliae sedes Patriarchales, & tot tamque graves in Ecclesiam Romanam ingruerint persecutiones. Nullum habemus Episcopum, in quo non legitima ordinatio inveniat. At Lutherani omnino Episcopi carent: Nam quicumque inter eos pro Episcopis se venditant, non fuerunt ordinati à tribus, aut ex dispensatione, ab uno assistentibus Abbatibus: neque successerunt Episcopi antiquis, tum quod in urbibus omnibus, ubi se fecerunt Episcopos, erant, & sunt nunc in plerisque Episcopi Catholici: non succeditur autem, nisi Episcopis defunctis, aut legitime depositis: tum quia farentur se primos earum urbium Episcopos,

NOTA

NOTA sexta, Conspiratio in doctrina cum Ecclesia antiqua.

Vera Ecclesia dicitur, ut ait Tertull. lib. de praescriptione. non solum propter successionem ab Apostolis, sed etiam propter doctrinae consanguinitatem: quia videlicet Ecclesia retinet doctrinam quam Apostoli tradiderunt. Certum autem est, Ecclesiam primis 560. annis, hanc doctrinam retinuisse, & proinde fuisse veram Ecclesiam.

Hanc notam convenire nostrae probatur Ecclesiae: Primo, ex omnibus controversiis, quibus ostenditur PP. eadem sentire nobiscum. Secundo, ex confessione adversariorum. Calvinus in sua institutione, cum nostram oppugnat, fatetur se totam antiquitati repugnare. Centuriatores annorant in singulis Centurijs ad fin. ca. 4. omnes ferè Doctores hujus saeculi docuisse dogmata, quae nos nunc tuemur.

Eandem notam non convenire haereticis probatur, ex eo quod dogmata adversariorum fuerint habita pro exploratis erroribus, ab Ecclesia antiqua, ut passim in controversiis habetur, & breviter ostenditur ex catalogo haereseon, apud Bellarm. lib. 4. cap. 9. de notis Ecclesiae, nec enim PP. haereticos aliquos appellarent nondum pro talibus iudicatos ab Ecclesia.

NOTA septima, Unio membrorum inter se, & cum capite Romano Pontifice.

Nam Ecclesia dicitur unum corpus, ovile, una columba, praecipua autem unitas corporis consistit in conjunctione membrorum cum capite, & inter se, (quae certè nota per se facile cognoscitur, estque soli verae Ecclesiae propria) nam unione membrorum cum capite PP. solent dignoscere, qui de vera Ecclesia sint, qui non: Rogavit (inquit Ambrosius de obitu Sathyr) Si cum Episcopo Catholico, id est, si cum Ecclesia Romana communicaret. Hic Epistola ad Damas. Hic (inquit) in tres partes scissa Ecclesia, me ad se rapere festinat, ego intrepidus clamito, Si quis Cathedrae Petri iungitur, meus est. Optatus lib. 2. contr. Parmen. inde probat Donatistas non pertinere ad Ecclesiam veram, quod non essent conjuncti cum Syricio Papa. His consonat August. Epist. 162. & Leo Epist. 27. ut exortem, inquit, se mysterij intelligeret esse divini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere. Unionem vero membrorum solius esse Ecclesiae probatur; Primo, quia Ecclesia haereticorum est Diaboli regnum discordiarum authoris, Ecclesia vera regnum Dei, quod promissi ipse daturum usque ad finem saeculi, & proinde non per varias dissipandum sectas. Omne enim regnum divisum in se ipsum desolabitur.

Nostram Ecclesiam esse solum veram Dei Ecclesiam demonstratur. Primo quia omnes in ea Scriptores, & Concilia, licet diversorum temporum & locorum, mirifice conveniunt inter se de rebus fidei. Cujus rei argumentum est, quod adversarij diligenter evolverint omnia, & nihil invenerunt ullius momenti quod reprehendere possent: & nunc omnes Catholici idem in fide omnino sentiunt. Secundo, quia nulla fuit secta, in qua talis consensus fuerit. Paganus suos Deos inter se faciunt belligerantes. Philosophos constat in varias sectas de rebus gravissimis, & ad salutem necessariis dissipatos. Haereticus Simonis Haereticarum primi mox divisa est in Menandrianos, Basilidianos,

Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.

& Saturnianos. Valentiniani cum essent plurimi, vix duo, aut tres, inter se conveniebant, teste Irenaeo. Donatistas, testatur D. Augustinus lib. 1. de baptis. 6. in multa minutissima frusta suo tempore fuisse concisos. Ex Marcionistis statim prodierunt Lucianista, Apelliani & Severiani. Montanista pepererunt Pepuzianos, Argyritas, Phrygastus, &c.

De Manichaeorum divisione vide August. l. de haes. 46. Massiliani partiti sunt in Martyrianos, Sathanianos, Enthusiastas. Atriani singulis ferè annis fidem mutabant, teste Hilario in utroque libro ad Constantium. Eutychiani adeo divisi sunt, ut omnes ferè sectae, quae postea in Oriente existerent, ex illis traxerint originem.

Nostris temporibus Lutherani vix dum nati dividi coeperunt in Anabaptistas, Confessionistas, Sacramentarios & rursus quaeque sectae in alias usque ad 34. Et hoc quidem tempore Staphylis nunc autem numerantur ferè 100. diversissimae, ab uno prodeuntes Luthero, Sed nec ipsi Authores haeretici inter se consentiunt, quae est, (etiam testimonio Lutheri) nota certissima falsa doctrinae. Lutheri contradictiones innumeras collegit Cochleus, observatque ejusdem haeretici 36. varias sententias de communione sub utraque specie. Confessio Augustana ita immutata est varijs editionibus, ut ipsi nesciant, quae sit verè germana.

Responderet Calvinus non esse mirum, si ex religione sua mox oriantur divisiones: cum id acciderit Ecclesiae Apost. ex qua Simoniani, Nicolaitae, &c. Secundo etiam inter nos esse divisiones. Primo, quot monasteria, tot Schismaticorum conventicula: olim namque omnes monachi percipiebant Sacramenta in communi Ecclesia, cum reliqua plebe, nunc autem minimè. Secundo, tot Scotista, Thomista &c.

Ad primam, Ecclesiam veram non gignere posse nisi unitatem, cum, quia doctrina ejus per se una, & firma est: tum, quia si quae oriatur quaestio, addit summus Judex, qui sententiam ferat, cui omnes parent: Quod si alibi abutantur doctrina Ecclesiae & haeretici fiant, ex suo capite, atque diabolo occasionem trahunt, statimque ejiciuntur ex vera Ecclesia. At Ecclesia haereticorum per se divisionem parit. Nec enim doctrina ejus satis constat sibi, nec ullus est absolutus Judex, qui controversias componat, sed unusquisque se praeponeat alijs. Cum ergo videamus inter Lutheranos & Calvinistas hoc contingere, nec finem esse divisionum eorum, ad veram Ecclesiam pertinere nequeunt.

Ad secundam negatur propositio, ad primam probationem antiquitus etiam Monachos solitos in proprijs monasterijs Sacramenta sumere, ut constat ex Cassian. coll. 16. c. 15. Nec hoc diversum altare formaliter facit, alioquin & facerent omnes Episcopi & Parochi: sed tantum materialiter, quod veram unitatem non tollit: cum omnes in eadem doctrina conveniant, & obediant Papae. Nec moveant diversa nomina Religionum, puta Dominicanorum, Franciscanorum, &c. non enim sumpta sunt ab auctore doctrinae, sed institutore severioris vitae.

Ad tertiam, Thomistas, Scotistasque non dissentire in rebus fidei, & quicquid dicunt, Summi Pontificis iudicio se submittere. At haeretici dissentiant de rebus fidei inter se, unus enim alium pro haeretico habet, & quamvis eundem Lutherum patrem agnoscant, tamen soli se proprio submittere iudicio.

NOTA octava, Sanctitas doctrinæ.

ID est nihil continere falsi quoad fidei doctrinam, nihil injustum quoad doctrinam morum, ideo enim dicitur Ecclesia Sancta. Ex hac nota evidenter patet non esse Ecclesiam veram, nisi nostram. Nam quam superstitiosè Paganis universales Deorum multitudinem, & simulachra colebant. Philosophi, quam male de ultimo fine scripserunt. Legislatores, quam impie alij adulteria, alij incestus nuptias, alij alia scelera permittentes, Mahumetani docent omnes salvari in suis legibus, beatiudinem esse in cibo & potu. Judæi post Christum scripserunt, & dicunt Adamum congressum cum omnibus bestiis, nec potuisse libidinem explere, nisi in congressu Evæ. Offerendum esse holocaustum pro peccato Dei, cum dimittit lumen lunæ, &c. Hæretici alij scortationes, ut Gnostici; alij omnia scelera, ut Carpocratiani; alij sacrificia ex humano sanguine, ut Montanistæ &c. tuentur. At Ecclesia nostra nullum errorem, nullam turpitudinem, nihil contra rationem docet: ut contra Paganos & Hæreticos probat D. Thom. *libr. contra gentes.*

Lutherani omnes maximè extollunt spiritum precum & invocationem, & tamen hæc fides tollit orationem Dominicam: nam sic certo credo (ut ipsi dicunt) me nullum habere peccatum, mentior, si cum hac fide dico: *Dimitte nobis debita nostra.* Præterea manifestissimè errant, docentes, quod infanter dum baptizantur utantur ratione, audiant verbum Dei, credant, diligant, &c. Quod tamen aperte repugnat veritati: quomodo enim credibile est infantem, qui plorat, & resuscitatur, quantum potest, dum abluitur, intelligere quid agatur.

Calvinistæ porro habent tanquam propriam sententiam illam pietati & rationi omnino contrariam, quod omnia absoluta necessitate eventiant, quodque DEUS sit causa peccatorum; ac demum Anabaptistæ præter alia multa dogmata, absurditate plena, habent nocturna conventicula, in quibus nuptias caninas exercent, & aperte etiam proprijs fororibus junguntur, imo licet fratri germanam fororem in uxorem accipere.

NOTA nona, Efficacia doctrinæ, id est, convertentis animas juxta

Psal. 18.

Philosophi antiqui nunquam, vel vicina oppida ad suas leges trahere potuerunt, ut docet Athanasius & Theodoretus. Mahumetani traxerunt quidem multos, sed viatorum, non doctrinæ. Hæretici nusquam leguntur convertisse Judæos, aut Ethnicos aliquos, sed solum pervertisse Christianos, ut etiam Tertull. annotavit in *lib. de prescriptionibus.*

At Ecclesia nostra primo per homines contemptibiles externa specie, sine armis, sine pompa verborum, ad res credendas supra rationem humanam, ad crucem & præmia tantum futura traxit magnos, parvos, doctos, indoctos, juvenes, senes, feminas, viros, infideles in tot partibus mundi. Postea tempore GREG. Papæ conversi sunt Angli per S. August. ab eo ad illos missum. Tempore Cononis Papæ Francones à S. Kiliano; magna pars Germaniæ per sanctum Bonifacium Papistam, tempore Gregorij 2. & 3. & Zachariæ Pontificum. Monachi Corbieenses subiecti Papæ con-

verterunt *Wandalos*, ut faterentur Centuriatores. Eodem seculo Dani, Moravi, Sclavi, Bulgari, Poloni conversi Papæ subiciebantur: unde constat fuisse à Papistis convertos: Opera Henrici I. Imperatoris, & Adalberti Bohemorum, ac Methodij, Moravorum Archiepiscopi, fuisse plures Reges, & populi ad fidem conversi. Item Hungari magna ex parte datis Episcopis à Papa confirmatis, Adrianus III. ante Pontificatum missus ab Eugenio IV. Norvegiam convertit. S. Vincennus ordinis Prædicatorum una die 25. millia partim Judæorum, partim Sarracenorum ad fidem attraxit. Denique hoc nostro seculo multa millia Gentilium Papistæ converterunt in orbe novo. Ut latius sumus prosecuti *lib. 1.*

NOTA decima, Sanctitas vitæ autorum, sive primorum PP. nostræ Religionis.

Ethnici vel fuerunt Poë æ leves, vel Philosophi superbi, utrique infames impudicis actibus; Mahumero nihil incontinentius, qui se à Deo privilegium habuisse dicebat, sibi conjugendi, quas vellet etiam feminas, etiam consanguineas. Hæreticis inter plurima vitia communis omnibus superbia fuit. Theobudem, narat Egesippus apud Eusebium *lib. 4. hist. c. 22.* obrepulsum ab Episcopatu primum perturbasse Ecclesiam. Simon Magus postea pecunijs voluit Episcopatum emere. Valentinus quia Episcopatu frustratus hæreticis excogitavit. Similiter Marcion & Montanus ambitione & primum locum obtinendi cupiditate motus, se ipsum Paracletum vocavit, inquit, Theod. *lib. 3. de heretic. fabu.* Idem de Novatiano Eusebius *lib. 2. Hist. cap. 33.* scribit. Sabellius, ad majorem fastum ac dementiam elatus (inquit Eusebius. *lib. 57.*) se ipsum dixit esse Moysen, & fratrem suum Aaronem.

Arius inhians Cathedrali Alexandrinæ, cum adversus Alexandrum Episcopum suum pugna committendæ materiam quaereret, occasionem invenit dogmatum impietatem. Semiariani ad contentionem devenerunt cum sodalibus suis, propter odia quædam, & emulationem humanam, rixantes inter se, & de principatu litigantes. De Acrio, idem Epiphanius *heresi 75.* Cum venisset Eustachius ad Episcopatum, Arius magis concupiscebatur, sed non pervenit ad ipsum, hinc oritur amulatio. Nestorium refert Theodoretus magnam ætatis patrem egisse, aucupando favorem populi, fusca veste humilato pallore, compositis verbis, donec tandem ad Episcopatum pervenit. Satatium flagrasse desiderio Episcopatus, refert Socrates *lib. 5. histor. cap. 20.*

Wiclef Hæreticam factum, quia Episcopus esse non potuit, scribit Thomas nostr. *Waldensis lib. 2. doctri. fidei cap. 60.* Lutherum vero, quia ægide ferebat munus promulgandi indulgentias ab Augustinianis ad Dominicanos translatum, testatur Cochleus, quamvis superbia Lutheri satis in alijs appareat: quare in disputatione Lipsiæ cum Eckio: *Hac causa* (inquit) *nec propter Deum capta est. nec propter Deum firmetur.*

At primi nostri auctores Apostoli, sanctissimi fuerunt. Sancti etiam confessione Lutheri Bernardus, Franciscus, Dominicus, est enim in Ecclesia Catholica sunt plurimi mali, sunt tamen quam eminentissimi Sancti. Ceteri hæreticos vero nullus est bonus. Quare Lutherus, *mundus*, inquit, *indies sit deterior: sunt nunc homines magis vindicta cupidi,*

magis

magis avari, magis ab omni misericordia ve mosi, magis immodesti, & indisciplinati, multo deteriores, quam fuerint in Papatu.

NOTA undecima, Gloria miraculorum.

Miracula namque sunt necessaria ad novam fidem, vel extraordinariam missionem persuadendam, & sufficientia, & efficacia ad eandem probandam: ita ut ubi miracula vera inveniuntur, ibi procul dubio sit vera fides.

Esse necessaria probatur primo. Quia cum diceret Moyses ad populum mittendus Exodi 4. *Non credent mihi, neque audient vocem meam: non respondit DEUS, Debent credere, sed dedit illi potestatem faciendi miracula, & ait, Ut credant, quod apparuerit tibi Dominus, &c.* Similem potestatem dedit Christus Discipulis suis, cum veller mittere illos. Et Dominus Joan. 15. *Si opera, inquit, non fuissent in eis, qua nemo alius fecit, peccatum non haberent.*

Secundo, qui mittitur debet testimonio mittentis ostendere suam auctoritatem; alioquin nemo tenet eum recipere: omnis autem, qui mittitur ad predicandum, vel mittitur a DEO per ordinarios Prælatos, vel extraordinarie a solo DEO; si prius, debet ostendere literas sigillo mittentis munitas: si posterus, ostendere sigillum Dei, scilicet miraculum, juxta illud Marci ultimo *prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.* Ecce sufficientia, & probatur; quia vera miracula, non nisi a DEO fieri possunt: DEUS autem nequit esse testis mendacij. Quod si miracula fiant ad gloriam alicujus Sancti testandam, simul etiam ve am fidem probant; ostendunt enim illum hominem, verè sanctum in terris fuisse, & proinde veram fidem habuisse.

At Pagani nulla hujusmodi miracula usquam fecerunt. Nam quæ leguntur apud profanos auctores, facile fieri possunt Dæmonis arte, ut ostendunt Tertullian. *Apolog. c. 22. & 23. & August. lib. 10. de Civit. cap. 16.*

Judeos non habuisse post Christum vera miracula, notum est, nam & illud de piscina periit.

Mahometus faceret, Christo miracula, sibi gladium datum; nec ulla jaçant Mahometani, nisi ridicula.

Falsi Prophetæ, juxta conventionem cum ELIA, nunquam impetrare valuerunt ignem de celo.

Simon Magus tentavit quidem suscitare mortuum, & per aëra volare. Manichæus sanare filium Regis Persarum. Polychronius Monohelita, Lutherus, Calvinus mortuum suscitare, sed ij omnes omnino decepti sunt, & incassum laborarunt.

Singulis verò ætibus Ecclesia nostra miraculis claruit. Prima ætate habemus Christi & Apostolorum miracula. Secunda, militum Christi in exercitu M. Antonij Aurelij. Tertia, Gregorij Thaumaturgi. Quarta, Antonij, Hilarionis, Martini, Nicolai. Quinta, plurima descripta ab August. 22. *de Civitat. c. 8.* Sexta, Joannis & Agapeti R. Pontif. cæteraque narrata à Gregorio lib. 3. *cap. 2. & 3. dialog.* Septima Augustini & sociorum in Anglia. Octava Cuthberti & Joannis in Anglia. Nonno, Tharsij scripta ab Ignatio Nicæno, & alla patrata in translatione reliquiarum Sancti Sebastiani. Decima sancti Romualdi scripta à Petro

Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.

Damiani, & Wenceslai Regis Bohemorum apud Saticum. Item Udalrici & Dunstani. Undecima Sancti Eduardi Regis Angliæ, Anselmi & Gregorij Papæ VII. Duodecima, S. Malachæ, & Bernardi, qui una die illuminavit cæcos XI. curavit mæcos 10. claudos 18. Decima tertia, beati Francisci, & Dominici, qui tres suscitavit mortuos, S. Angeli martyris carmelitæ, qui mortuum biduanum pallio suo connectam suscitavit, & sex alij defuncti eodem pallio connecti ad vitam revocati sunt. Petri Martyris, D. Thomæ Aquinatis, Bonaventuræ, Cælestini Papæ V. Decima quarta, S. Andrea Corsini Episc. & S. Alberti Conf. ord. Carm. Bernardini, Catharinæ Senensis, Nicolai Tolentiniati, Decima quinta, Sancti Vincentij qui 38. mortuos excitavit. Decima sexta, B. F. ancisci de Paula, Xaverij Societatis Jesu Presbyteri S. Te. elizæ Virg. B. Mar. Magd. de Pazzis V. & aliorum.

Non est admittenda hæreticorum responsio, objicientium Anichristum miracula patratorum, falsa enim erunt: Vespasianum duos finasse, sed arte medica curabiles, teste Cornel. Taciro. Neque objiciant testimonium Augustini, occultas quasdam Donaistarum revelationes respicientis: neque jaçant Pauli Episcopi Novatiani miraculum, quod ad Catholicum Baptisum confirmandum, factum est, non ad ejus fidem comprobendam.

NOTA duodecima, Lumen propheticum.

Sicut enim Christus suæ promisit Ecclesiæ donum miraculorum, Marci ultimo, ita & prophetia. *Jos. 2.* exponente Petro *Ador. 2.* Certum est autem a solo DEO haberi posse notionem futurorum contingentium, nec illam dari, nisi in confirmationem veræ fidei & doctrinæ.

Quare Ethnici nulla vaticinia habuerunt, nisi falsa, exceptis Sibyllinis & Balaam, in confirmationem fidei nostræ: nam Diabolus vel per ambages respondebat, vel quod facturus esset, aut quod jam inceptum fuerat, vel à causis naturalibus necessarijs dependebat, prædicabat.

Hæretici quotiescunque aliquid prædicere voluerunt, decepti sunt: Montanus nescio, quæ bella, Lutherus Papæ, Cardinalium, Episcoporum, Monachorum &c. ruinam, Tho. Muniter suis militibus victoriam, Lutherani diem judicij anno 1533. futurum prædixerant: sed experientia mendaces monstravit.

At præter Prophetas veteris testamenti, ac eos, qui primis 500. annis à natiuitate Christi floruerunt, S. Benedictum futura prædixisse narrat Gregorius Magnus. Beatus Bernardus, cum quidam peteret ab eo, ut oraret pro conversione sui patris, *Ne timeas (respondit) ego illum probatum Monachum in hac Claravalle sepeliam,* quod ita factum est. S. Franciscus prædixit Christiano exercitui pugnatum, certa quadam die contra Sarracenos, fore victoriam hostibus, quod cum duces conempissent, cæsi fusique sunt Christiani strage inaudita.

Denique ferè nulli coluntur in Ecclesia

Sancti, qui etiam Prophetiæ dono non claruerint.

NOTA decima tertia, Confessio Adversariorum.

Non enim est Deus noster sicut Deus eorum: & inimici nostri sane iudices. Deut. 32. At nonquam inventi sunt Catholici laudasse contrarias sectas, sed omnes eas constanter improbant.

Plinius Secundus, in *Epist. ad Trajan.* l. 10. Epist. scripsit Christianos omnia derectari vitia, sanctissime vivere, & solum posse reprehendi, quod nimis facile pro DEO suo vitam profundant, horisque antelucanis surgant ad orandum. Tertullianus in *Apolog. cap. 1. & 2.* restatur Paganos noluisse discutere causam Christianorum, sed damnari ilico, quod scirent in illos nihil reperiatur mali, & c. f. & 6. affirmat, Imperatores Gentiles probiores fuisse Christianis, peiores solum persecutos fuisse Fideles. Sanctum Antonium, Hilariionem, Martinum à Paganis reverenter habitos scribant Athan. Hieronymus, Sulpitius, in eorum viis, Josephus Judæus affirmat Christum plusquam hominem, & vere Messiam. Philon scribit, teste Hieron. Epiph. Sozom. Beda, librum de laudibus Christianorum, sub Marco Evangelista in Ægypto.

Mahumetus in Alcoran *cap. 4.* docet Christum esse Prophetarum maximum & ipsam DEI animam habere: Sultanum Ægypti veneratum fuisse S. Franciscum tradit S. Bonaventura in vita S. Francisci.

Totila Arianus singulari affectu honore sanctum Benedictum, & Lutherus ipse in lib. contra Anabaptistas: Nos, inquit, facemur sub Papatu plurimum esse boni Christiani, imo omne bonum Christianum, atque etiam illic ad nos devenisse. Quippe facemur in Papatu veram esse scripturam sacram, verum Baptisimum, verum Sacramentum altaris, veras claves ad remissionem peccatorum, verum practicandi officium, verum Catechismum, ut sunt oratio Dominica, decem precepta, articuli fidei. Duo insuper sub Papatu veram Christianitatem, imo verum nucleum Christianitatis esse. Ac si nos nucleum habemus, quid sibi reservant, nisi corticem & putamina? Philippus, Bernardus, Dominicus, Franciscus appellat Sanctos, & cum inter Catholicos & hæreticos Helveticos post multa prælia pax componeretur, in primo articulo concordie hæretici scribebant, se velle deinceps dimittere confederatos quietos, circa veram, indubitam & Catholicam fidem suam; Catholici vero, se velle dimittere confederatos quietos circa fidem eorum, nihil de vera & indubitata fide addentes.

NOTA decima quarta, infelix oppugnantium Ecclesiam exitus.

Et si Deus in verdam suos flagellet, tamen tandem vitam in ignem projicit, juxta illud Deut. 32. *Laudate gentes populum ejus, quia sanguinem servorum suorum ulciscetur, & vindictam retribuet in hostes eorum.*

Pharao submersus interiit: Dathan, & Abicon descenderunt in infernum viventes. Antiochus vermibus & fæcore perijt: Pilatus se ipsum interfecit, omnes sciunt miseram Hierosolymorum cladem. Herodes Acalonita scatenis vermibus obiit, cum prius voluisset se ipsum occidere. Tetrarcha miserè in exilio moritur. Agrippa percussus ab Angelo consumptus vermibus perijt. Nero, & Domitianus ab alijs crudeliter caesi. Trajanus horrenda paralyti, & hydropisi expiravit. Maximia-

nus, & Maximinus tam horrendis doloribus correpti; ut etiam medici dicebant esse plagam divinam.

Simon Magus cum volare tentasset, cecidit, & sibi fregit tibias, pauloque post cum summa ignominia obiit. Manichæus excoriatur vivus à Rege Persarum, quod filium Regis curaturus, occidisset. Montanus cum suis Propheussis laqueo finivit vitam. Donatista quidam cum Eucharistiam canibus objecissent, ab ipsis lacerari fuerunt. Arius cum excrementis omnia intestina & animam, in publicis latrinis effudit.

Julianus Apostata divinitus percussus à terra spontè aperta absorptus est. Valens Arianus vivus à Gothis Arianis crematus est. Nestorius lingua à vermibus corrota miserè interiit. Hunnericus Wandalorum Rex Arianus Ecclesie persecutor, ut Agrippa consumptus est. Anastasius Imperator Eutychnorum fautor fulmine interiit. Tempore Leonis Iconomachi pestilentia subsecuta combustionem imaginum in foro Constantinopolitano, 300. millia hominum Constantinopoli sustulit. Luherus, & Oecolampadius morte repentina perierunt. Zyvinglius in bello contra Catholicos trucidatus est. Andreas Carolstadius à Dæmone interficitur. Calvinus vermibus consumptus expiravit, ut Antiochus, Herodes & Maximinus (teste Bolseco in ejus vita) qui etiam addit, cum obiit: Dæmonibus invocatis.

NOTA decima quinta, Felicitas divinitus collata propugnatoribus Ecclesie.

Nunquam Catholici Principes ex animo DEO adhererunt, quin facile de hostibus triumpharent. Notæ sunt in testamento veteri victorie Abraham, Moysis, Gedeonis, Samuelis, Davidis, Ezechie, Josie, Machabæorum.

Constantinus felici et Maxentium vicit, bello paceque gloriosus. Theodosius senior ad eum fuit DEO gratus, ut hostium tela in illos retorquerentur. Honorius uno prælio prostravit plusquam 100. millia Gothorum, è Romanis, ne uno quidem vulnerato vel extincto, Theodosius Junior, dum vacaret præcibus in Urbe, circiter 100. millia Sarracenorum ab Angelis acta in Euphratem perierunt. Justinianus senior, donec Catholicus fuit, Italiam, Africam, aliasque multas Provincias restituit Romano Imperio: hæreticus factus, cum edictum proponere vellet de sua hæresi, repentina morte sublatum est. Heraclius Catholicus præclarissimam victoriam de Persis reportavit, & crucem Domini recepit: factus Monothelita, omnia illi infeliciter successerunt, & inaudito morbi genere extinctus est.

Græci Imperatores à tempore sui schismatis ab Ecclesia Romana, semper in deterius se habuerunt, Latini magis, vel minus floruerunt, ut magis vel minus Ecclesie Romanæ adhererent. Tempore Urbani II. cum Christianis exercitus versaretur Antiochiæ in summa desperatione, & retum omnium penuria, revelabat DEUS ubi lancea facta latebat, eaque prælata in bello occisa sunt 100. millia Turcarum. Tempore Innocentij III. caesi sunt 100. millia Albigensium ab octo millibus Catholicorum. Anno 1331. quinque prælia commiserunt pro fide Catholici Helvetij cum Hæreticis Helvetijs, & semper Catholici numero & armis inferiores vicerunt. Carolus V. miraculosè præstigavit Pragæ a-

Hoc quoque referenda celebrissima illa toto orbe victoria, quam intervenit imaginis Desparæ V. cui hæretici oculos eruerant, ad Pragæ an. 1620. de hæreticis Catholicis reportarunt. Hæc victoria officio divino quotannis recolitur dominica prima post oct. omnium SS. Romæ in Ecclesia Cath. Disc. S. Mariz de Victoria, & Pragæ a-

pu'd eofd
cum lo-
lemni
procef-
fione.

fligavit in Germania Lutheranos. Denique vix un-
quam Hæretici superiores evaserunt, quando iusto
dimicatum est bello.

Epilogus præfate dissertationis.

Theatrum universitatis rerum ponamus ob
oculos, (ut eleganter prosequitur Edmundus
Campionus in causâ fidei ratione 10. omne te-
stium genus pro fidei confirmatione producens)
Quicquid est uspiam peragamus: omnia nobis ad
argumentum suppeditant. Eamus in cælum; rosas
& lilia contemlemur, purpuratos nempe marty-
rio, candidatos innocentia, Romanos, inquam
Pontifices tres & triginta continenter occisos. Pa-
stores, qui suum pro Christi nomine sanguinem
oppignorarunt: Greges Fidelium, qui Pastorum
vestigis insisterent: Sanctos omnes Cælices, qui tur-
bæ hominum puritate, & sanctimonia præluxerunt;
nostros hinc emigrasse reperias.

Noster fuit, ut pauca delibemus, ille Marty-
rij fidentissimus *Ignatius*, qui in rebus Ecclesiæ ne-
mia em, ne Regem quidem Episcopo æquavit; qui
traditiones quasdam Apostolicas, quarum testis
ipse fuerat, ne dilaberentur scripto mandavit. No-
ster *Anachoreta Teseophorus*, qui jejunium Quadra-
gesimæ sancitum ab Apostolis observari severius
iussit. Noster *Irenæus*, qui à successione, Cathedra-
que Romana fidem Apostolicam declaravit. No-
ster *Victor* Pontifex, qui Agram edicto coercuit
universam. Noster *Polycarpus*, qui super quæstione
Paschatis Romam adiit, cujus ambustas reliquias
Smyrna collegit, anniversario die, ritumque legitimo,
suam Episcopum venerat. Nostri *Cornelius*
& *Cyprianus* aureum par martyrum, ambo magni
Prælati, sed major ille, qui Romanus Africanum
erorem telciderat, hic nobilitatis observantia;
qua majorem est prosequutus amicissimum sui.
Noster *Sixtus*, cui ad aram solemnibus sacris ope-
ranti, ministrarunt è clero septem viri. Noster *Lauren-
tius* hujus Archidiaconus.

Nostre virgines illæ per beatæ, *Cecilia*, *Agatha*,
Anastasia, *Barbara*, *Agnes*, *Lucia*, *Dorothea*, *Cathari-
na*, quæ decretam pudicitiam, adversus & homi-
num & Dæmonum tyrannidem firmaverunt.
Nostri *Helena*, quam dominicæ Crucis inventio
celebravit. Nostri *Monica*, quæ moriens orari, &
sacrificari pro se mortua ad altare Christi religio-
sissime flagitavit. Nostri *Paula*, quæ ex urbano pa-
latio & opimis prædijs in speluncam Bethlemiti-
cam tantis itineribus peregrina cucurrit, ut ad
Christi vagientis cunabula delitescere.

Nostri *Paulus*, *Hilarion*, *Antonius* seniculi solita-
rij. Noster *Satyrus Ambrosij* germanus frater, qui
tremendam illam hostiam circum se gestans in
oratio, naufragus insiluit in Oceanum, & fide ple-
nissimus enavit. Nostri *Nicolaus* & *Martinus* Ep-
iscopi, exercitii vigilijs, paludati cilicij, jejunio
pacti. Noster *Benedictus* tot Monachorum Pater.
Chiljadas istas decennio non exequeret. Sed nec
illos repeto, quos in Ecclesiæ Doctoribus antea
posueram. Memori sum brevitatis meæ. Perat ista
qui volet, non solum ex abundanti veterum histo-
ria, sed multo etiam magis ex gravissimis auctori-
bus, qui penè singuli, Sanctos singulos memoria
reliquerunt. Renunciet mihi de Christianis illis
antiquissimis, & beatissimis, quid autemet, utrius
doctrinæ fuerint, Catholicæ, an Lutherana? Tes-
tor DEI solium, & illud tribunal ad quod stabo,
rationem rationum harum, & dicti & facti reddi-
turus; aut nullum cælum esse, aut nostrorum esse.

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

Nunc è contrario, si libet inspicimus in terra
ra. Cremantur incendio sempiterno, qui? *Judaï*
quam Ecclesiam adversati? nostram, qui? *Ethnici*
quam Ecclesiam crudelissime persecuti? no-
stram, qui? *Turcæ*, quæ templa demoliti? nostram,
qui? *hæretici* cujus Ecclesiæ perduelles? nostram.
Quæ enim Ecclesia præter nostram, omnibus in-
ferorum portis se opposuit.

Cum pulsus Hebræis Christiani succrescerent
Hierosolymis, DEUM immortalem, qui concus-
sus hominum ad loca sacra fuit, quæ urbis religio,
quæ sepulchri, quæ præsepj, quæ Crucis, quæ mo-
numentorum omnium, quibus velut exuvijs mari-
ti Ecclesia Sponsa delectatur! Hinc manavit in
nos *Judæorum* odium ferum, & implacabile.
Queruntur etiam nunc, majores nostros majori-
bus suis exitio fuisse. A *Simone Mago*, & *Luthe-
ranis* nullum ictum acceperunt.

Quocunque me oculis & cogitatione conver-
tero, sive *Patriarchas* intueor, & sedes *Apostoli-
cas*: sive *Antistites* cæterarum gentium: sive lau-
datos *Principes*, *Reges*, *Cæsares*: sive *Christiano-
rum* cujusque Nationis initia: sive ullum indi-
cium vetustatis, aut lumen rationis, aut honestatis
decus, nostræ fidei serviunt, & suffragantur om-
nia.

Testis successio, in qua semper Ecclesia, (ut
cum *Augustino* loquar) *Apostolicæ* Cathedræ vi-
guit Principatus. Testes illæ reliquæ sedes *Apostoli-
cæ*, in quas hoc nomen insigniter convenit, quod
ab ipsis *Apostolis* horumve auditoribus exædifi-
catæ fuerint.

Testes ubivis gentium Pastores, loco diffisi re-
ligione nostra concordēs, *Ignatius* & *Chryso-
stomus* Antiochiæ: *Petrus*, *Alexander*, *Athanasius*, *Theo-
philus* Alexandria: *Macarius* & *Cyrillus* Hierosoly-
mis: *Proclus* Constantinopoli: *Gregorius* & *Basilis*
in Cappadocia: *Thaumaturgus* in Pont: *Smyrnæ*
Polycarpus: *Justinus* Athenis: *Dionysius* Corinthi:
Gregorius Nyssæ: *Methodius* Tyri: *Ephreemus* in Sy-
ria: *Cyprianus*, *Optatus*, *Augustinus* in Africa: *Epi-
phanium* in Cypro: *Andreas* Cretæ: *Ambrosius*, *Pauli-
nus*, *Gaudentius*, *Prosper*, *Fausinus*, *Vigilius* in Italia:
Irenæus, *Martinus*, *Hilarius*, *Eucherius*, *Gregorius*, *Sal-
vianus* in Gallia: *Vincentius*, *Orosius*, *Hildefonsus*, *Le-
ander*, *Isidorus*, in Hispania: in Britannia *Fugatus*,
Damianus, *Justus*, *Mellitus*, *Beda*. Denique ne am-
bitiosus videar in nominibus, quæcunque vel ope-
ra vel fragmenta supersunt eorum, qui distinctis-
simis terris Evangelium leverunt, omnia nobis
unam fidem exhibent, quam hodie *Catholici* pro-
fitemur. *Christe*, quid causæ tibi afferam, quo mi-
nus me de tuis extermines, si tot luminibus Eccle-
siæ tenebricosos homulos, paucos, indoctos, dis-
sectos, improbos antetuleri?

Testes item *Principes*, *Reges*, *Cæsares*, horum-
que *Respublicæ*, quorum & ipsorum pietas, & di-
tionum populi, & pacis bellique disciplina se peni-
tus in hac nostra doctrina *Catholica* fundave-
runt. Hic ego, quos ab Oriente *Theodosius*, quos ab
Occidente *Carolus*, quos *Eduardos* ex Anglia, *Lud-
ovicos* è Gallia, *Hermenigildos* ex Hispania, *Henricos*
è Saxonia, *Wenceslaus* è Boemia, *Leopoldos* ex Au-
stria, *Stephanos* ex Ungaria, *Josaphatos* ex India,
quos orbe toto *Dynastas*, atque *Toparchas* possim
arcessere: qui exemplo, qui legibus, qui armis, qui
solicitudine, qui sumptu nostram Ecclesiam nu-
trierunt. Sic enim præcinit *Isaias*: *Erunt Reges nu-
trinij tui, & Regina nutrices tua*. Audi *Elzabeta*,
Natro tibi: *Calvinum* & hos *Principes* unum cæ-
lum capere non potest. His ergo te *Principibus*
adjunge, Solum hoc de te molior ego, & molior